

ROMagazine

20 mei 2024

Werkfuncties emanciperen langzaam in de ruimtelijke planning

Friso de Zeeuw

Werkfuncties fungeerden lange tijd als restpost in de ruimtelijke planning. Daarin valt een kentering te bespeuren. Maar de “emancipatie” verloopt met schokken, spanningen en gefragmenteerd.

In deze column markeer ik een paar elementen in het spanningsveld wonen-werken.

We starten bij de woning als werkplek. Thuiswerken blijft gestaag toenemen, blijkt uit nieuwe cijfers van het CBS. Nederland is internationaal kampioen thuiswerken. Dit heeft met onze economisch structuur te maken, maar zou ook kunnen samenhangen met onze ruimere woningen in vergelijking met andere landen. Vaak hebben we een werkkamer beschikbaar. Daarom is het door sommigen gepropageerde streven naar kleinere woningen niet verstandig.

In het verder uitstekende rapport van de Staatscommissie Bevolkingssamenstelling 2050, mocht voormalig rijksbouwmeester Floris Alkemade de woonparagraaf schrijven. Hij maakt de bekende basisfout en pleit voor kleinere woningen ('want huishoudens worden kleiner').

Ik schakel een tandje hoger naar het niveau van buurt en wijk. Combineren van wonen en werken gaat prima met bijvoorbeeld hippe laptopfuncties – mannen met baard plus knotje – die nauwelijks overlast geven. In beleidsland is dit de favoriete woon-werkmix. Een bekend voorbeeld is de ontwikkeling Schieoevers in Delft.

“Klassieke” ambachtelijke bedrijven hebben het lastiger in de woonomgeving. Tekenend was onlangs de noodkreet van wethouder economie van Den Haag, Saskia Bruines. Zij signaleert dat mkb-bedrijven in de ‘stadsverzorgende bedrijvigheid’ (reparatie, bakkerijen, aannemers), de stadslogistiek en de maakindustrie steeds vaker in de ruimtelijke en milieuproblemen komen.

Bewoners én overheden tolereren milieuhinder steeds minder, blijkt uit onderzoek van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Het varieert van verkeersoverlast tot uitstoot van stoffen die eventueel – ook al is het risico nog zo miniem – de gezondheid kunnen schaden.

Sinds anderhalf jaar valt een kentering te bespeuren in het ondoordacht transformeren van vitale bedrijventerreinen

Bedrijven zien dat ook en reageren alert op plannen voor “oprukkende woningbouw”. Ik vermoed dat in de Omgevingswet aangereikte mogelijkheden voor maatwerk met milieunormen (conform de "mengpanel"-filosofie) grotendeels onbenut zullen blijven.

Ook de rechter oordeelt kritisch. Recent zette de Raad van State een streep door de aanzet voor de omvangrijke gebiedsontwikkeling Hamerkwartier met 6500 woningen, naast de chemische fabriek Ketjen in Amsterdam-Noord.

In Amsterdam staat de verhouding wonen-werken sowieso op scherp. Een deel van de mega-ontwikkeling van Haven Stad zit in de gevarezone, onder meer door de milieucontouren.

Sinds anderhalf jaar valt een kentering te bespeuren in het ondoordacht transformeren van vitale bedrijventerreinen. Transformatieplannen zijn kostbaar en voor de bedrijven zijn vaak geen passende alternatieve locaties beschikbaar. De victorie begon in Zaandam toen de gemeenteraad van Zaanstad in februari 2023 grotendeels terugkwam op de transformatie van het bedrijventrein Achtersluispolder naar wonen (afschaling van zeventuizend naar tweeduizend woningen).

De geschetste nieuwe ontwikkelingen dringen langzaam door in het lokale en provinciale beleid. Het nationaal omgevingsbeleid blijft achter, hoewel het ministerie EZK met het Programma Ruimte voor Economie uit zijn winterslaap is ontwaakt.